X. ARCHEOLOGINIŲ PAMINKLŲ ŽVALGYMAS

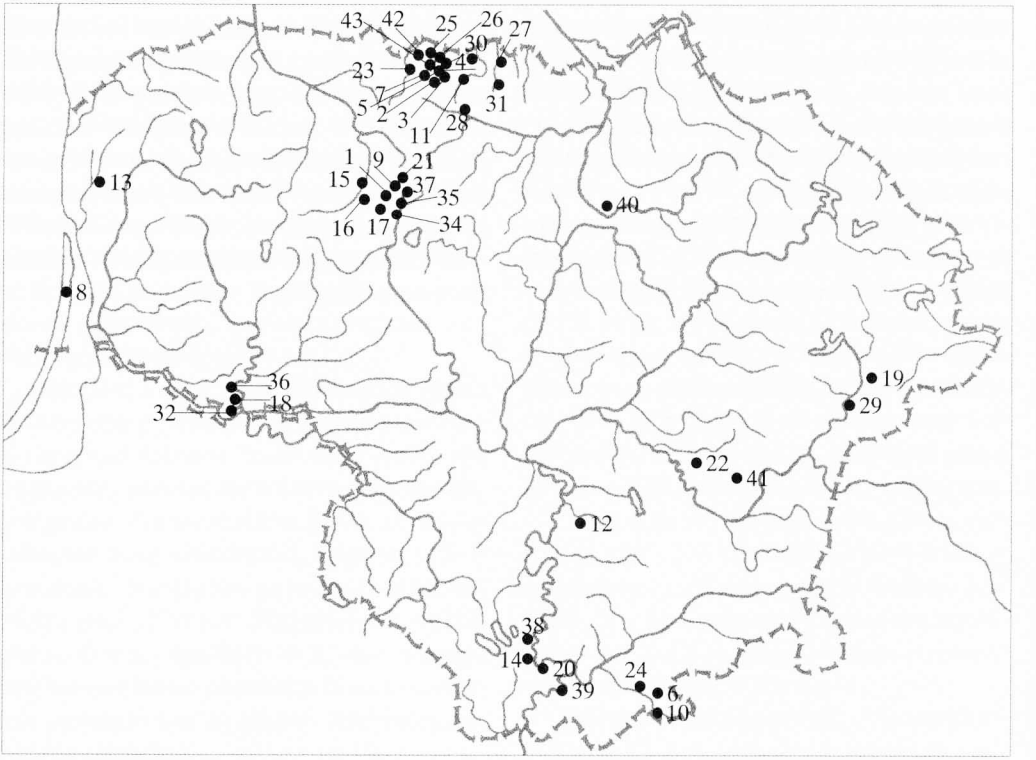

113 pav. Archeologinių paminklų žvalgymas:
Fig. 113. Survey of archaeological monuments:

1 – Amaliai, 2 – Bičiušiai, 3 – Bilžiai, 4 – Buivydžiai, 5 – Drąseikiai, 6 – Dubičiai (Būdos), 7 – Endriškiai, 8 – Juodkrantė, 9 – Jurgaičiai, 10 – Kajutis (Matarai), 11 – Kalnelis, 12 – Kalviai, 13 – Kluonaliai, 14 – Krikštonys, 15 – Kuršėnai, 16 – Liepkalnis, 17 – Norvaišiai, 18 – Opstainiai, 19 – Pakretuonė, 20 – Panemunė, 21 – Paupariai, 22 – Plikiškės, 23 – Ročkiai, 24 – Rudnia, 25 – Rukuižiai, 26 – Skaistgirys, 27 – Stagariai, 28 – Stupurai, 29 – Sudota, 30 – Svirpliai, 31 – Šašiai, 32 – Šereiklaukis, 33 – Tarbučiai, 34 – Vaišnoriai, 35 – Vijoliai, 36 – Vilkyškiai, 37 – Vinkšnėnai, 38 – Vosbūčiai, 39 – Ulčičiai, 40 – Ūta, 41 – Verbiškės (Miškiniai, Užužeriai), 42 – Žagarė, 43 – Žeimiai.

NAUJAS PILKAPYNAS ŠIRVINTŲ RAJONE

Jonas BALČIŪNAS

KPC 2005 m. pradžioje žvalgė miške netoli Plikiškių kaimo (Širvintų r., Jauniūnų sen.) esantį naują pilkapyną, kurį surado ir nurodė LII mokslo darbuotojas dr. Vykintas Vaitkevičius. Žvalgant pilkapyną buvo nustatyta jo teritorija, GPS prietaisu užfiksuotos teritorijos ribų kampų ir pilkapių centrų koordinatės, išmatuoti pilkapių sampilai.

Plikiškių pilkapynas II yra apie 1,5 km į PV nuo Vilniaus–Panevėžio autostrados, 550 m į V–ŠV nuo Musės ir Uosijos santakos ir 20 m į ŠV nuo Plikiškių pilkapyno (A 1468), Ukmergės miškų urėdijos Žaliosios girininkijos 3 kvartalo ŠR dalyje, Bartkuškio miške, į ŠR nuo miško kelio iš Plikiškių į Bartkuškį, šio kelio PV šone.

Pilkapyne iš viso suskaičiuota 16 pilkapių. Į ŠR nuo miško kelio iš Plikiškių į Bartkuškį, nedidelės nelygios pakilumos PV pašlaitėje bei į PV nuo mišku apaugusios drėgnos lomelės esančiame neaukštame ŠV–PR kryptimi išsitęsusiame gūbrelyje yra 15 pilkapių, išsidėsčiusių nuo 1–3 iki 5–10 m atstumu vienas nuo kito. Penki pilkapiai, esantys gūbrelio ir pilkapyno ŠV dalyje, yra išsidėstę beveik lygia eile ŠV–PR kryptimi. Du iš jų, esantys pilkapyno ŠV gale, yra deformuoti, ovalo pavidalo, apie 9 m ilgio, 6,5 m ir 7 m pločio bei 0,5 m ir 0,6 m aukščio. Kiti trys – maždaug 9 m skersmens ir 0,6–0,8 m aukščio, du su griovių žymėmis prie pagrindų. Penki pilkapiai pilkapyno vidurinėje dalyje yra išsidėstę plačiau. Jie buvo nuo 8 iki 10 m skersmens ir nuo 0,7 iki 1,2 m aukščio, su iš dalies užslinkusiais grioviais ir duobėmis prie pagrindų. Trys pilkapiai pilkapyno PR gale išsidėstę eile ŠV–PR kryptimi. Jie buvo nuo 7,5 iki 9,5 m skersmens, nuo 0,6 iki 1,2 m aukščio, su iš dalies užslinkusiais grioviais prie pagrindų. Į P nuo šių trijų pilkapių, arčiau miško kelio, yra dar du iki 7–8 m skersmens ir 0,5 m bei 0,7 m aukščio labai deformuoti sampilai. Arčiau pilkapyno ŠV galo, minėto Plikiškių–Bartkuškio kelio PV šone, kiek atokiau nuo kitų, yra dar vienas labai deformuotas ir sulėkštėjęs apie 10 m ilgio ŠV–PR kryptimi (palei kelią), 4,5 m pločio ir 0,5–0,6 m aukščio ovalus sampilas.

Dauguma pilkapių sampilų žemo suploto pusrutulio pavidalo, kai kurie plokščiu viršumi, beveik visi daugiau ar mažiau deformuoti – lyg nuskleistos jų P pusės (tartum jie būtų nupustyti vyraujančio tos krypties vėjo), nedaugelis lyg nuarti ar nustumdyti, dalis sulėkštėję, kai kuriuose matosi senos, iš dalies jau užslinkusios duobės.

Pilkapyną, matyt, reikėtų datuoti I tūkst. viduriu – II tūkst. pradžia.

NEW BARROW CEMETERY IN THE ŠIRVINTOS DISTRICT

In 2005 KPC performed the survey of the newly found barrow cemetery located in the forest next to the Plikiškiai village at the Jauniūnai subdistrict (Širvintos district), which was discovered and shown to them by the LII research fellow Dr. Vykintas Vaitkevičius. During the survey the exact territory of the barrow cemetery was established,

coordinates of its corners and centres of the barrows were determined with the GPS, and measurements of the barrow-mounds were taken.

The barrow cemetery had 16 barrows situated in the distance of 1–3 m to 5–10 m from one another. The barrows were 0.5 to 1.2 m high and had 7 to 10 m in diameter; some of them were surrounded by ditches. Most of the barrow-mounds had the form of a low flattened hemisphere; some tops were levelled, and almost all of the barrows bore certain deformations: their southern slopes looked to be splayed off (as if affected by the southern wind dominating in the territory). Some of the mounds looked to be ploughed off or levelled; some became plane. Besides that, on some of the barrows there were old partly fallen-in pits.

Presumably the barrow cemetery was datable to the mid 1st – early 2nd millennium A.D.

ŽVALGOMIEJI ARCHEOLOGINIAI TYRINĖJIMAI PANEMUNĖJE

Laura DEVEIKYTĖ

2005 m. lapkričio mėnesį KPC vykdė žvalgomuosius archeologinius tyrinėjimus Pietų Lietuvoje Panemunėje esančiuose neaiškios vertės archeologiniuose objektuose. Ekspedicijos metu tirti 4 neaiškios kultūrinės vertės archeologijos objektai: Panemunės sodybvietė, vadinama Morkaus kalnu (Druskininkų saviv., Leipalingio sen.), Krikštonių dvarvietė (Lazdijų r., Noragėlių sen.), Vosbūčių kaimavietė (Lazdijų r., Noragėlių sen.), Ulčičių spėjamas piliakalnis, vadinamas Ožkų malūnu (Varėnos r., Merkinės sen.,). Minėti objektai rasti ir lokalizuoti 2003 m. žvalgomosios archeologinės ekspedicijos metu. Tada buvo žvalgomas Panemunio ruožas tarp Alytaus ir Liškiavos, vietovės, kurias turėtų užlieti projektuojamos Nemuno užtvankos vanduo.

Panemunės sodybvietė, vadinama Morkaus kalnu, yra 300 m į P nuo Nemuno. V ji ribojasi su kaimo keliuku. Tai kalva, kurios viršuje yra lygi apie 17 m ilgio ir apie 20 m pločio aikštelė, orientuota ŠV–PR kryptimi. Aikštelės PR pakraštyje yra apie 20 m ilgio, apie 10 m pločio ir iki 1 m aukščio pylimas. Iki 5 m aukščio kalvos PV šlaitas leidžiasi į šlapią užpelkėjusią pievą, kurioje yra nedidelis tvenkinukas. ŠR šlaitas status, apie 10 m aukščio, jis nusileidžia į čia tekančio bevardžio upeliuko slėnį. Kalvos aikštelėje yra išlikę 23 m ilgio, 11 m pločio buvusio pastato pamatai, orientuoti ŠR–PV. Į P nuo pastato pamatų, šalia jų, yra gili 6 m skersmens duobė akmenimis išmūrytais šonais.

2003 m. žvalgymo duomenimis, „kalva būdinga ankstyvajam piliakalniui, ant kurio išlyginto viršaus vėliau buvo pastatytas dvaro pastatas“.

Žvalgomųjų tyrimų metu kalvos aikštelėje buvo ištirtos dvi perkasos, kurių bendras plotas sudaro 10 m^2. Po 10–20 cm storio velėna buvo 10–15 cm smėlio, permaišyto su juodžemiu, sluoksnelis. Velėnoje ir minėtame sluoksnyje aptikta molio, raudonų plytų